

GÖTEBORGS UNIVERSITET
HANDELSHÖGSKOLAN

Finansdepartementet

Fi2024/00826

Remissvar gällande Ett effektivt straffrättsligt skydd för statliga stöd till företag (SOU 2024:24)

Sammanfattning

Göteborgs universitet, vars yttrande är begränsat till de frågor som berör ändringar i den straffrättsliga lagstiftningen, har i huvudsak inga invändningar mot de förslag som lämnats i utredningen men lämnar några synpunkter på desamma.

I övriga delar lämnas förslaget utan synpunkter.

Allmänna synpunkter

Göteborgs universitet menar att det, för att åstadkomma en konsekvent lagstiftning på området, framstår som rimligt att införa de föreslagna ändringarna. Huvudbrottet och de gradindelningar som görs förefaller, liksom de föreslagna straffskalorna, väl avvägda och i linje med motsvarande lagstiftning. Även den åtalsbegränsning för ringa subventionsbrott som utredningen föreslår verkar begränsa straffansvaret på ett lämpligt sätt. Det farerekvisit som föreslås framstår även det som i överensstämmelse med liknande bestämmelser. Den föreslagna bestämmelsen om frivillig rättelse skapar dessutom en ventil för ansvarsfrihet i anslutningen till en lagstiftning som kan framstå som komplex och inte alltid enkel att fullt ut efterleva.

Den föreslagna lagstiftningen samlas i en ny specialstraffrättslig lag benämnd lag om subventionsbrott baserad på bidragsbrottslagen (2007:612). Den senare lagens utformning har inte undgått viss kritik (se t.ex. Anderberg, Andreas *Straffbar oäktsamhet*, Iustus 2015, ak. avh., s. 161–167 och där anförda referenser) men förefaller likväl lämplig som modell för den nu föreslagna lagstiftningen. Sammantaget framstår utredningens förslag i huvudsak som rimliga och väl avvägda. Göteborgs universitet vill dock lämna några närmare synpunkter på vissa av förslagen.

Särskilda synpunkter

Förmögenhetsbrotten i brottsbalken (1962:700) fordrar, som subjektivt eller personligt (skuld)rekvisit, uppsåt. Genom vissa specialstraffrättsliga bestämmelser, exempelvis i skattebrottslagen (1971:69) och bidragsbrottslagen (2007:612), har ansvaret dock utsträckts till att omfatta även grov oaktsamhet. Att ansvaret för vårdslöshet, om nu sådant alls bedöms som nödvändigt, i det nu föreslagna regelverket (6.3.6) begränsas till grov oaktsamhet är därför bra och i linje med annan lagstiftning.

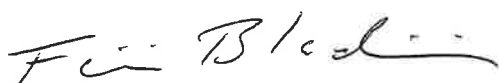
I syfte att undvika att lagstiftningen skulle komma att omfatta bagatellartade situationer med små belopp föreslås, i likhet med bidragsbrottslagen, mindre allvarliga fall av vårdslöst subventionsbrott vara straffria. Mot detta skulle det faktum att graden av gärningspersonens skuld inte nödvändigtvis är mindre bara för att det rör sig om små belopp tala. Syftet med bestämmelsen torde vara att inte belasta rättsväsendet onödigt hårt.

En annan möjlighet vore att helt låta straffansvaret ersättas av en administrativ sanktionsavgift, vilket rörande bidragsbrotten föreslagits i SOU 2022:37. Frågan berörs i utredningen (6.2.3) men bedöms inte fullt ut ”kompensera för de effekter ett särskilt straffrättsligt skydd erbjuder” (s. 170). Göteborgs universitet anser att fördelarna med ett administrativt sanktionssystem framför ett straffrättsligt, exempelvis genom en enklare och snabbare hantering, närmare borde utredas eller – i vart fall – att regeringen inväntar och synkroniserar den beredning i regeringskansliet som pågår kring SOU 2022:37.

Det är visserligen förståeligt att man, från regeringens sida, vill se straffrättsliga reaktioner mot de allvarligaste förbrytarna samt att det både vore svårt och möjligen också olämpligt att dela upp ansvarsutkrävande mellan två system där, säg, uppsåtliga handlingar skulle kunna föranleda straffansvar medan vårdslösa förfaranden skulle regleras genom en sanktionsavgift. Samtidigt är utredningens konstaterande att de alternativ till straffansvar som finns ”endast [!] kan leda till att andelen felaktiga beslut minskar och andelen återkrav ökar” (s. 170) något anmärkningsvärt då detta torde vara några av de viktigaste syftena med själva regleringen.

Det från utredningen önskade individuella ansvarsutkrävandet i form av straffbestämmelser bottenar inte riktigt heller i betänkan. Det kan nämligen uppstå svårigheter med att utpeka vem som, som en konsekvens av det personliga straffansvaret, ska anses skyldig till subventionsbrott då brotten i många fall begås inom en juridisk person. Här saknas i utredningen en tydlig lösning på problemet (6.3.3). Även om det inte brukar anges särskilt vem som bär det straffrättsliga ansvaret i de olika straffbestämmelserna vore det ändå önskvärt med en tydligare diskussion kring ansvarsfördelningen. Det bör i sammanhanget också betonas att denna problematik hade kunnat undvikas genom en reglering baserad på administrativa sanktionsavgifter vilka påförs med s.k. strikt ansvar. Hur som helst vill Göteborgs universitet betona vikten av att klargöra ansvarsfrågan.

Yttrandet har upprättats av univ lektor Andreas Anderberg.

Filip Bladini, Tf prefekt Juridiska institutionen